

Oponentní posudek disertační práce

Martina Sychy

VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH A SOCIÁLNÍ ZMĚNA Analýza závislostí mezi změnami ve společnosti a vzděláváním.

Po formální stránce nelze práci Martina Sychy nic vytknout. Práce má všechny náležitosti, požadované od disertační práce. Je logicky členěna, všechny použité citace jsou uvedeny s odvoláním na biografii. Biografie odpovídá svým obsahem i členěním požadavkům. Obsahuje snad všechna stěžejní díla, publikovaná k danému tématu, včetně literatury zahraniční. O snaze autora o aktuální analýzu svědčí i řada odvolávek Internetových.

Jedná se o práci teoretickou, ve které autor přesvědčuje o své andragogické erudici i o sociologickém nazírání a sociálním přehledu. Jedná se o velmi náročné, ale přitom i aktuální téma, které současné době prostupuje celou řadou článků i monografií z oblasti andragogiky, ale i pedagogiky a pochopitelně i vzdělávací politiky. Analýza vzdělávání jako významného společenského jevu, který podmiňuje společenský rozvoj ve všech rozhodujících parametrech je záležitostí velmi náročnou, vyžadující multidisciplinárnost pojetí. Náročnost je i ve zvolené metodě, kterou je analýza dostupných literárních pramenů, ale i dokumentů a statistik. Přes toto velké úskalí, které mohlo obsahově práci odchýlit od sledovaného tématu k tomuto nešlo a autorovi se daří udržet vytýčenou linii. Ostatně - linii, danou názvem práce udržuje v průběhu celé disertační práce.

Práce je velmi dobře strukturována. První tři kapitoly, které by bylo možné, vzhledem k ústřednímu tématu práce, považovat za přípravné, popisují téma pojmově, názorově i v jeho historickém vývoji, z hlediska různých koncepcí, a ústí v hlavní část práce, v to, jakým způsobem je problematika řešena v současné společnosti. Přitom

tato část práce je logicky a správně nejobsáhlejší. I když konfrontaci s dnešní skutečností se nevyhýbá ani v kapitolách teoretických.

Je sympatické, že v kapitole Teoretické aspekty vztahu vzdělávání dospělých a společenských změn autor nepodléhá jednostrannosti, přestože některé teorie jsou v charakteristice tohoto vztahu dosti přesvědčivé a zachovává si potřebný analytický nadhled.

V kapitole Vzdělávání jako prostředek k udržení pozic se autor zabývá vlivy účasti na dalším vzdělávání. Myslím, že poněkud izolované od ostatních součástí vzdělávací soustavy. Osobně si myslím, že účast na dalším vzdělávání je podmíněna již úrovní počátečního vzdělávání, kde se získává vztah ke vzdělání jako takovému a kde jsou viníky současné situace především stát, rodina a škola. Toto tvrzení by jistě zasloužila hlubší rozbor, ale oponentura disertační práce má jistě jiný smysl.

Vhodné je zařazení některých vyhraněných koncepcí. Zde mám na mysli na příklad kapitoly o Paulo Freireovi a Ivanu Illichovi. U těchto bych uvítal nejen o, co o nich říkají kritici, ale i názor autorův.

Za stěžejní kapitolu považuji kapitolu 4., Společnost v přechodu, transformace a charakteristiky současné společnosti. I když je nutno poznamenat, že přechod by měl vždy charakterizovat cestu odněkud někam. V našem případě je velmi dobře akcentována a popsána „propojenost aktuálních a minulých dějů a procesů“ (str. 87), čili stránka „odněkud“, nicméně stránka „někam“ víceméně končí vyústěním teorií a názorů na stávající skutečnost. I když jsem si vědom, že to, co nedokáže nikdo ze současných teoretiků je pošetilé chtít po autorovi této práce.

Současný vztah vzdělávání a společnosti správně pojímá v jejich oboustranné vývoji a především v oboustranné podmíněnosti. Stejně tak vztah rozvoje vědy a techniky a odraz tohoto jevu v technologiích (konceptích, metodách, formách) vzdělávacích. Za poněkud předčasný bych považoval autorův optimismus, který sdílí při charakteristice některých evropských dokumentů. Naopak zcela věcně, ne jednostranně, je řešen vztah vzdělávání, pracovního trhu i komercializace trhu vzdělávacího a s tím související funkce státu, a to nejen v dalším vzdělávání. Uvedení výsledků některých výzkumů je zařazeno zcela funkčně k dokreslení autorových i citovaných názorů.

Práce je velmi obsáhlá, nicméně problém, který se Mgr. Sycha rozhodl řešit je natolik obsažný, že pravděpodobně určil i rozsah práce. Práce má jasnou a logickou strukturu, jednotlivé kapitoly i subkapitoly mají logickou návaznost. Sympaticky práce v závěrečných kapitolách spěje ke konkrétnímu popisu, a v některých případech i řešením, jednotlivých složek dalšího vzdělávání. Stejně tak jsou strukturovány i závěry, které naprosto korespondují a cíly práce, uvedenými v Úvodu.

Pojmová jednotnost v celé práci, respektující současné převažující názory v této oblasti umožňuje jednoznačnost chápání všech prezentovaných postulátů. V průběhu celé práce jsou zcela jasně odlišeny vlastní myšlenky od myšlenek citovaných autorů. Práce má bohatou bibliografii; autor respektuje správnost odkazování na využitou odbornou literaturu a další zdroje. Jazykově i stylisticky je práce rovněž na velmi dobré úrovni.

Práci doporučuji k obhajobě.

16.11.2012

.

PhDr. Zdeněk Palán, Ph.D.